

18. 12. 2000

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Odpovědnost za vznik škody

Byla-li příčinou vzniku škody jiná skutečnost, odpovědnost za škodu nenastává; příčinou škody může být jen ta okolnost, bez jejíž existence by škodný následek nevznikl. Přitom nemusí jít o příčinu jedinou, nýbrž stačí, jde-li o jednu z příčin, která se podílí na nepříznivém následku, o jehož odškodnění jde, a to o příčinu podstatnou.

Byla-li příčinou vzniku škody jiná skutečnost, odpovědnost za škodu nenastává; příčinou škody může být jen ta okolnost, bez jejíž existence by škodný následek nevznikl. Přitom nemusí jít o příčinu jedinou, nýbrž stačí, jde-li o jednu z příčin, která se podílí na nepříznivém následku, o jehož odškodnění jde, a to o příčinu podstatnou.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28.11.2000, sp. zn. 25 Cdo 562/99, ve vazbě na rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR č. 7/1979)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci o náhradu škody, vedené u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 13 C 74/92, o dovolání žalobců proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 9. června 1998 č. j. 17 Co 625/97-104, tak, že rozsudek krajského soudu ve výrocích, jimiž byl rozsudek soudu prvního stupně změněn tak, že byla zamítnuta žaloba ohledně částky 23.846,- Kč s příslušenstvím, a jimiž bylo rozhodnuto o soudním poplatku a o nákladech řízení zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil Krajskému soudu v Brně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Městský soud v Brně rozsudkem ze dne 4. 2. 1997 č. j. 13 C 74/92-82 uložil žalované Č. p. a. s., aby zaplatila žalobkyni a/ částku 1.912,50 Kč s příslušenstvím, žalobci b/ částku 1.687,50 Kč s příslušenstvím a oběma žalobcům společně a nerozdílně částku 23.846,- Kč s příslušenstvím, a rozhodl o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky a vůči státu a o povinnosti žalované k zaplacení soudního poplatku. Vyšel ze zjištění, že žalobci dne 20. 2. 1990 v B. utrpěli zranění a hmotnou škodu na vozidle Škoda 120 L při dopravní nehodě. Žalobkyni jako řidičce vozidla bylo v souvislosti s nehodou uloženo napomenutí v přestupkovém řízení, avšak podle znaleckého posudku ing. K. D., znalce z oboru doprava, byla příčinou vzniku nehody tzv. úleková reakce žalobkyně na agresivní způsob jízdy automobilu řízeného neznámým řidičem, který si v řadě souběžně jedoucích vozidel vynucoval zprava možnost předjetí vozidla žalobců jedoucího v levém pruhu. Proto soud za použití ustanovení § 427, § 428 a § 441 obč. zák. dovodil, že škoda byla žalobcům způsobena jednáním nezjištěného řidiče, který hrubě porušil pravidla silničního provozu, přičemž žalobkyně se na zavinění nehody podílela ve srovnání s jednáním nezjištěného řidiče pouze nepatrně; není proto důvod ke snížení náhrady škody z hlediska spoluzavinění. Žalovaná je proto povinna nahradit žalobcům společně a nerozdílně škodu na vozidle a každému zvláště bolestné z titulu pojistného plnění ze zákonného pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla podle ustanovení § 9 odst. 1 věty první vyhlášky č. [123/1974](#) Sb. namísto neznámého škůdce.

K odvolání žalované Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 9. 6. 1998 č. j. 17 Co 625/97-104 rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu v plném rozsahu zamítl, změnil rozsudek soudu prvního stupně ve výrocích o nákladech řízení ve vztahu mezi účastníky a vůči státu a o povinnosti k zaplacení soudního poplatku a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Podle odvolacího soudu v daném případě škoda nebyla vyvolána zvláštní povahou provozu dopravního prostředku podle § 427 a 428 obč. zák., neboť agresivní způsob jízdy nesouvisí se zvláštní povahou vozidla, ale jen s chováním neznámého řidiče, jehož odpovědnost je třeba posoudit podle ustanovení § 420 odst. 1 obč. zák.; samotné hrubé porušení pravidel silničního provozu z jeho strany ještě nezakládá jeho odpovědnost za škodu vzniklou žalobcům. Odvolací soud dovodil, že v posuzovaném případě je příčinná souvislost mezi jednáním tohoto řidiče a vznikem škody přerušena chováním žalobkyně, která na vzniklou situaci reagovala úlekem, najela na obrubník a způsobila havárii svého vozidla; bezprostřední příčinou vzniku škody je tak chování žalobkyně a její reakce na ohrožení řidičem neznámého vozidla. Tento závěr je zároveň v souladu s rozhodnutím dopravního inspektorátu MS SNB B. ze dne 26. 9. 1990 č. j. VB-3052/DS-90 ve spojení s rozhodnutím KS SNB v B. ze dne 7. 11. 1990 č. j. VB-1-217/DS-90, jimiž je soud ve smyslu ustanovení § 135 odst. 1 o.s.ř. vázán, neboť v nich bylo vysloveno, že žalobkyně se dopustila přestupku, když nevěnovala patřičnou pozornost řízení vozidla poté, co její pozornost byla upoutána nezjištěným řidičem. Proto podle odvolacího soudu řidič neznámého vozidla není odpovědný za škodu a žalovaná není ve smyslu ustanovení § 9 odst. 1 vyhlášky č. [123/1974](#) Sb. povinna žalobcům hradit škodu.

Žalobci v dovolání namítají, že všemi provedenými důkazy před soudem prvního stupně i v odvolacím řízení (zejména znaleckým posudkem) bylo jednoznačně prokázáno, že příčinou vzniku dopravní nehody a titulem pro jejich oprávněný nárok na náhradu škody bylo hrubé porušení pravidel silničního provozu nezjištěným řidičem. Dovozejí, že nepochybně byla prokázána i příčinná souvislost mezi jednáním viníka dopravní nehody a škodou, která jim vznikla. Dovolatelé neměli možnost čelit jednání viníka nehody a nemohli takové jednání ani předvídat. Nesouhlasí proto s právním posouzením věci odvolacím soudem, když podle závěrů znalce by v dané situaci s největší pravděpodobností reagovala převážná většina řidičů tak, jako žalobkyně. Termín „úleková reakce“ je podle soudního znalce obecně užívaný výraz, který v žádném případě nevyjadřuje podíl zavinění ze strany žalobkyně na dopravní nehodě. Dovolatelé navrhují, aby dovolací soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil.

Žalovaná se ve svém vyjádření k dovolání ztotožnila s rozsudkem odvolacího soudu a navrhl, aby dovolací soud dovolání žalobců zamítl.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnými osobami - účastníky řízení - ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř., přezkoumal rozsudek ve smyslu ustanovení § 242 o.s.ř. a dospěl k závěru, že dovolání žalobců zčásti není přípustné a v části, v níž přípustné je podle § 238 odst. 1 písm. a/ o.s.ř., je i důvodné. Vzhledem k tomu, že podle § 29 odst. 1 věty první a druhé zákona č. [168/1999](#) Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění zákona č. [307/1999](#) Sb., práva a povinnosti Č. p. a. s. vzniklé ze zákonného pojištění přecházejí dnem 1. ledna 2000 na Č. k. p. a že tato práva a povinnosti uplatňuje a vykonává jménem a na účet Kanceláře Č. p. a. s., jednal Nejvyšší soud jako s účastníkem řízení na straně žalované s Č. k. p. zastoupenou Č. p., a.s.

Podle ustanovení § 236 odst. 1 o.s.ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Dovolání je přípustné proti rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže trpí vadami uvedenými v ustanovení § 237 odst. 1 o.s.ř.

Dovolání je dále přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé (§ 238 odst. 1 písm. a/ o.s.ř.), nebo jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl jinak než v dřívějším rozsudku proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (§ 238 odst. 1 písm. b/ o.s.ř.). Podle § 238 odst. 2 písm. a/ o.s.ř. není dovolání podle odstavce 1 tohoto ustanovení přípustné ve věcech, v nichž dovoláním dotčeným výrokiem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 20.000,- Kč a v obchodních věcech 50.000,- Kč.

V dané věci žalobci napadají dovoláním rozsudek odvolacího soudu ve výroku, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ohledně částek 23.846,- Kč, 1.912,- Kč a 1.687,50 Kč s příslušenstvím. Odvolací soud rozhodl o všech těchto částkách jedním výrokiem, v němž je odděleně specifikoval. Je totiž jednoznačné, že jde o tři dílčí nároky na náhradu škody (náhrada škody na společné věci žalobců a jednotlivé nároky každého z žalobců na náhradu škody na zdraví v podobě bolestného), jejichž existence je navzájem natolik nezávislá a předpoklady jejich vzniku vzájemně natolik odlišné, že je nutno nahlížet na ně jako na samostatné nároky i z hlediska procesního. Proto má rozhodnutí odvolacího soudu u každého takového nároku charakter samostatného výroku a přípustnost dovolání je též třeba zkoumat samostatně bez ohledu na to, zda tyto nároky byly uplatněny v jednom řízení a zda o nich bylo rozhodnuto jedním výrokiem. Jestliže tedy odvolací soud ohledně každého z nároků žalobců na náhradu škody na zdraví (odškodnění bolesti) rozhodl o peněžitém plnění nepřevyšujícím 20.000,- Kč, je přípustnost dovolání vyloučena ustanovením § 238 odst. 2 písm. a/ o.s.ř., aniž by na použití tohoto ustanovení měla vliv okolnost, že součet výše každého nároku na bolestné s výší škody na věci přesahuje částku 20.000,- Kč.

Protože dovolatelé netvrdí a ani z obsahu spisu nevyplývá, že by rozsudek odvolacího soudu trpěl některou z vad uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 o.s.ř. (omezení uvedené v ustanovení § 238 odst. 2 písm. a/ o.s.ř. zde neplatí), je zřejmé, že dovolání zčásti směřuje proti rozhodnutí, proti němuž není přípustné. Nejvyšší soud proto dovolání žalobců proti té části výroku rozsudku krajského soudu, jímž byl rozsudek soudu prvního stupně změněn tak, že byla zamítnuta žaloba na zaplacení částek 1.912,50 Kč a 1.687,50 Kč s příslušenstvím, odmítl podle § 243b odst. 4 věty první a § 218 odst. 1 písm. c/ o.s.ř., aniž se v tomto rozsahu mohl zabývat věcí z hlediska námitek uplatněných v dovolání.

Dovolání žalobců proti rozsudku odvolacího soudu ve výroku ohledně částky 23.846,- Kč s příslušenstvím, které je přípustné podle § 238a odst. 1 písm. a/ o.s.ř., dovolací soud shledal důvodným.

Odvolací soud správně vycházel z toho, že jednou z podmínek odpovědnosti za škodu podle § 420 obč. zák. (vzhledem k ustanovení § 868 občanského zákoníku ve znění účinném od 1.1.1992 je třeba nárok žalobců na náhradu škody utrpěné při dopravní nehodě dne 20. 2. 1990 posuzovat podle zákona č. [40/1964](#) Sb., ve znění účinném do 31. 12. 1991 - před novelou provedenou zákonem č. [509/1991](#) Sb.) je vztah příčinné souvislosti mezi protiprávním jednáním škůdce a škodou. O vztah příčinné souvislosti se jedná, vznikla-li škoda následkem protiprávního úkonu škůdce, tedy je-li jeho jednání a škoda ve vzájemném poměru příčiny a následku, a tudíž je-li doloženo, že nebyť protiprávního úkonu, ke škodě by nedošlo. Byla-li příčinou vzniku škody jiná skutečnost, odpovědnost za škodu nenastává; příčinou škody může být jen ta okolnost, bez jejíž existence by škodný následek nevznikl. Přitom nemusí jít o příčinu jedinou, nýbrž stačí, jde-li o jednu z příčin, která se podílí na nepříznivém následku, o jehož odškodnění jde, a to o příčinu podstatnou. Je-li příčin více, působí z časového hlediska buď souběžně anebo následně, aniž se časově překrývají; v takovém případě je pro existenci příčinné souvislosti nezbytné, aby řetězec postupně nastupujících příčin a následků byl ve vztahu ke vzniku škody natolik propojen (prvotní příčina bezprostředně vyvolala jako následek příčinu jinou a ta postupně případně příčinu další), že již z působení prvotní příčiny lze důvodně dovozovat věcnou souvislost se vznikem škodlivého následku. Na druhé straně řetězec příčin

nezakládá příčinnou souvislost mezi jednáním škůdce a vzniklou škodou tehdy, vstupuje-li do děje jiná, na jednání škůdce nezávislá skutečnost, která je pro vznik škody rozhodující. Příčinná souvislost je přerušena i v případech, kdy bezprostřední příčinou škody je skutečnost, která je již sama následkem, za nějž škůdce odpovídá z jiného právního důvodu. Bývalý Nejvyšší soud ČSR v rozhodnutí publikovaném pod č. 7 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1979, tuto obecnou zásadu formuloval na skutkovém základě, kdy někdo utrpěl škodu v důsledku reakce (šoku) na zprávu o smrtelném úrazu jiné osoby, který škůdce způsobil a za škodu z něhož (srov. § 448 obč. zák.) odpovídá.

V dané věci se však o uvedené případy přerušování příčinné souvislosti nejedná. Ze skutkových zjištění soudů obou stupňů vyplývá, že bezprostřední příčinou dopravní nehody bylo jednání žalobkyně, která v tzv. úlekové reakci nezvládla řízení vozidla a po najetí na obrubník havarovala. Dále není pochyb o tom, že žalobkyně takto reagovala právě na způsob jízdy nezjištěného řidiče, který ji agresivní jízdou v rozporu s pravidly silničního provozu ohrozil. Nesprávné počínání žalobkyně při řízení vozu tedy není novou a od celého průběhu kolizní situace izolovanou skutečností, která by do působení příčin a následků vstoupila nezávisle na jednání nezjištěného řidiče; naopak je zřejmé, že způsob jeho jízdy měl na řidičský výkon žalobkyně natolik přímý vliv, že vyvolal její nesprávnou reakci vedoucí následně k dopravní nehodě. Závěr odvolacího soudu, že příčinná souvislost mezi jednáním neznámého řidiče a vznikem škody byla chováním žalobkyně přerušena, není správný též z toho důvodu, že vyvolání stresové situace nebezpečným způsobem jízdy, které v kombinaci s reakcí žalobkyně vyústilo v poškození jejího vozu, nelze považovat za samostatný a od výsledného škodlivého následku oddělitelný následek, který by byl způsobitelný příčinnou souvislost přerušit ve smyslu zmíněného rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR.

Závěr o existenci příčinné souvislosti nemůže být vyloučen ani poukazem na ustanovení § 135 odst. 1 o.s.ř., podle nějž je soud vázán rozhodnutím příslušných orgánů o tom, že byl spáchán trestný čin, přešůpek nebo jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních předpisů, a kdo je spáchal, jakož i rozhodnutím o osobním stavu; soud však není vázán rozhodnutím v blokovém řízení.

Z uvedeného ustanovení vyplývá, že soud v občanském soudním řízení nemůže mimo jiné předběžně řešit jako tzv. prejudiciální otázku, zda a kdo spáchal přešůpek, bylo-li v tomto směru vydáno pravomocné rozhodnutí příslušného orgánu. Výrokem (nikoli odůvodněním takového rozhodnutí) je soud vázán a musí z něj vycházet jako z celku a brát v úvahu jeho právní i skutkovou část, která řeší naplnění znaků skutkové podstaty přešůpku konkrétním jednáním pachatele. Rozhodnutí o tom, že byl spáchán přešůpek, znamená vždy konstatování zaviněného protiprávního jednání určitého pachatele a proto ve smyslu § 135 odst. 1 o.s.ř. je soud tímto rozhodnutím vázán, avšak pouze pokud jde právě o jednání tohoto pachatele. Jestliže však okolnosti případu nasvědčují, že na vzniku škody se kromě pachatele přešůpku mohla podílet svým jednáním i další osoba, není soud při zkoumání podmínek spoluodpovědnosti této další osoby výrokem o vině pachatele přešůpku podle § 135 odst. 1 o.s.ř. vázán. V daném případě tedy pravomocné postižení žalobkyně pro přešůpek nepřináší automaticky závěr, že škoda byla způsobena výlučně jejím zaviněním (§ 441 věta za středníkem obč. zák.), a nezbavuje soud povinnosti zabývat se tím, nakolik se na vzniku škody podílelo i jednání nezjištěného (tedy ani v trestním či přešůpkovém řízení nestíhaného) řidiče, to znamená jeho účastí na vzniku škody a podmínkami a rozsahem jeho odpovědnosti z hlediska ustanovení § 420 a § 441 věty před středníkem obč. zák. (podle § 441 obč. zák. byla-li škoda způsobena také zaviněním poškozeného, nese škodu poměrně; byla-li škoda způsobena výlučně jeho zaviněním, nese ji sám).

Další články:

- [Bezpilotní systémy vlastní konstrukce v kategorii Specific: regulační požadavky a praktické aspekty](#)
- [Nefungující rozsah péče o dítě. Cesta přes využití terapie a dalších opatření podle ustanovení § 503 zákona o zvláštních řízeních soudních](#)
- [De iure traktor, de facto nákladní vozidlo, už ne tolik výhodná dualita](#)
- [Digitální důkazy z webu v soudním řízení: jak doložit, co bylo online zveřejněno?](#)
- [Pokuta 32 mil. EUR pro Dacia/Renault - evropské soutěžní úřady tvrdě došlapují na no-poaching. Měla by Vaše společnost být na pozoru?](#)
- [Rozdělení společného jmění manželů v případech výdělečné činnosti pouze jednoho z manželů](#)
- [Oběť znásilnění má nárok na peněžitou satisfakci](#)
- [Digitalizace AML povinností: jak technologie mění plnění povinností pro tisíce povinných osob](#)
- [\(Ne\)vypořádání předmětu řízení u soudního smíru](#)
- [Nové limity opatrovnického rozhodování v judikatuře ESLP a Ústavního soudu](#)
- [Mimosmluvní odměna při společném zastupování více osob](#)